

#1260

Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera)

K. J. HUISMAN & J. C. KOSTER

HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1998. NEW AND INTERESTING MICROLEPIDOPTERA FROM THE NETHERLANDS IN THE YEAR 1995 (LEPIDOPTERA). – *ENT. BER., AMST.* 58 (4): 53-69.

Abstract: This is the ninth compilation of Microlepidoptera collected in The Netherlands, covering the year 1995. Four species are recorded for the first time from The Netherlands. *Nemapogon inconditella* (Tineidae) was collected in a light trap in the eastern part of the country. One specimen of *Elachista pomerana* (Elachistidae) was collected at light and two others were collected in a malaise trap in the northwestern part of the province of Overijssel. Of *Elachista eleochariella* two specimens were swept from the vegetation at dusk not far from the previous location. One specimen of *Scrobipalpula tussilaginisi* (Gelechiidae) was already collected in 1988 in the southeast of the country, but was not reported so far. Two species have to be removed from the Dutch list: *Phyllonorycter cydoniella* (Gracillariidae) and *Scrobipalpula psilella* (Gelechiidae). After redetermination of the specimens under the name of *P. cydoniella* in the collections it was evident that the specimens involved belong to other species of *Phyllonorycter* feeding on Rosaceae. *Scrobipalpa psilella*, mentioned in the annual list of 1994 (Huisman & Koster, 1997), also belongs to *S. tussilaginisi*. Referring to Scholz (1996) we examined the species of the *Epermenia illigerella*-complex. Both *Epermenia illigerella* and *E. falciformis* occur in The Netherlands. *Epermenia falciformis* is the most common of the two and has been found in most parts of the country, *E. illigerella* is mainly restricted to the southern part. The latter seems to be a more recent addition to our fauna and has been collected for the first time in 1968.

K. J. Huisman, Patrijzenlaan 4, 8091 BK Wezep.
J. C. Koster, Van Brederodestraat 53, 1759 VG Callantsoog.

Inleiding

Dankzij de gulle medewerking van velen, vooral vanuit de sectie “Snellen” van de Nederlandse Entomologische Vereniging, maar ook van er buiten, kunnen we weer een verslag uitbrengen over in Nederland waargenomen Microlepidoptera. Ditmaal gaat het voornamelijk over 1995, met enkele aanvullingen over oudere jaren.

Na ampele overweging hebben we besloten om voor de nomenclatuur gebruik te gaan maken van de nieuwe naamlijst van Karsholt & Razowski (1996).

De vindplaatsen zijn per provincie gerangschikt. Indien het aantal exemplaren niet wordt vermeld, betreft de vangst slechts één exemplaar. De verantwoordelijkheid voor de determinaties ligt bij de inzenders, maar diverse kritische soorten zijn door de auteurs gecontroleerd.

Utrecht; NH - Noord-Holland; ZH - Zuid-Holland; Z - Zeeland; NB - Noord-Brabant; L - Limburg.

Wij willen alle personen, die gegevens hebben verstrekt voor deze jaarlijst, van harte bedanken voor hun medewerking. In het bijzonder danken wij de heren O. Karsholt, Kopenhagen, Denemarken en W. Biesenbaum, Velbert-Langenberg, Duitsland voor het verrichten van enkele determinaties en/of het beschikbaar stellen van materiaal. Ook diverse anderen hebben ons met advies terzijde gestaan of waren behulpzaam bij het lenen van materiaal, te weten mevrouw Dr S. A. Ulenberg en de heren W. Hogenes, M. G. M. Jansen, Dr E. J. van Nieukerken en Drs H. W. van der Wolf.

De afkortingen in de tekst hebben betrekking op de navolgende personen: C. J. M. Alders, Arnhem (CA); J. E. F. Asselbergs, Bergen op Zoom (JA); A. L. Cox, Mook (AC); K. J. Huisman, Wezep (KH); J. A. W. Lucas, Rotterdam (JL); Ch. G. A. M. Naves, Drempt (CN); T. Rutten, Venray (TR); A. Schreurs, Kerkrade (AS); M. van Stiphout, Posterholt (MS); J. van Vuure, Kortgene (JV); J. B. Wolschrijn, Twello (JW); P. J. Zumkehr, Terschelling-Midsland (PZ).

Collecties: RMNH - Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden; ZMA - Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie (Zoölogisch Museum), Amsterdam.

Provincies: Fr - Friesland; Gr - Groningen; Dr - Drenthe; Ov - Overijssel; Fl - Flevoland; Gld - Gelderland; U -

1998 03 26 a.s. Scholz gedaan

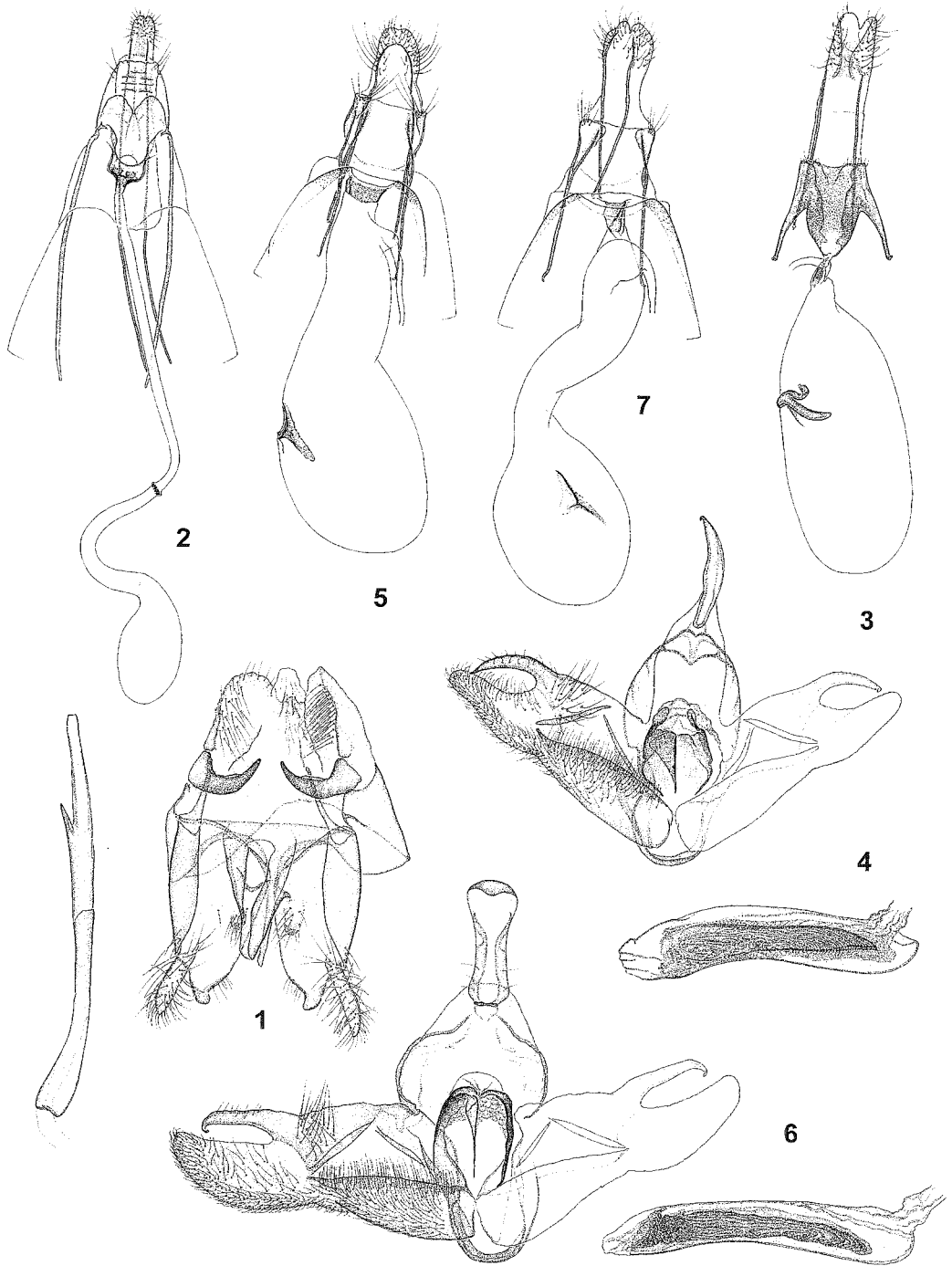

Fig. 1-7. Genitaliën. 1-2, *Nemapogon inconditella* (1, ♂; 2, ♀); 3, *Scrobipalpula tussilaginis*, ♀; 4-5, *Epermenia falci-formis* (4, ♂; 5, ♀); 6-7, *Epermenia illigerella* (6, ♂; 7, ♀).

Micropterigidae

Micropterix mansuetella Zeller

Waarnemingen. Ov: Lattrop, Brecklenkampsche veld, 8.v.1993, 3 exemplaren gesleept, KH; Gld: Hoog-Keppel, Het Heekenbroek, 6.vi.1995, 1♀, CN.

Micropterix mansuetella is inmiddels van een achttal vindplaatsen uit het midden en zuiden van ons land bekend (Kuchlein, 1993; Huisman & Koster, 1994).

Tineidae

Infurcitinea argentimaculella (Stainton)

Infurcitinea argentimaculella werd door J. B. Wolschrijn te Twello (Gelderland) gevonden op de stammen van bomen: in 1992 op 27 juli drie exemplaren en in 1993 op 23, 25 en 28 juli en 3 augustus steeds vijf exemplaren, tevens werd op 7 juli 1995 ook één exemplaar op licht gevangen. De aanleiding tot de vondst van deze vlinder was, dat hem zakjes waren opgevallen die hij niet goed thuis kon brengen. Door de stam van enkele lindebomen af te zoeken heeft hij toen de vlinder, die maar hier en daar in ons land is aangetroffen en de laatste tijd al heel weinig, kunnen vinden.

Deze soort, met een spanwijdte van 7-9 mm, behoort tot de kleinste van de familie Tineidae. Ze is gemakkelijk te herkennen aan de korte en afgeronde voorvleugel, die donkerbruin is met twee onderbroken zilverwitte dwarsbanden op 1/3 en 2/3 van de lengte en een aantal witte vlekken rond de punt. De rups leeft van korstmossen, die op beschaduwde rotsen en muren groeien. In mei en juni vervaardigt ze hierin lange buisvormige gangen, waarin ook de verpoping plaatsvindt (Hannemann, 1977).

Nemapogon inconditella (D. Lucas), nieuw voor de fauna (fig. 1-2, 8)

Van *Nemapogon inconditella*, een soort die tot voor kort bekend was onder de naam *Nemapogon heydeni* G. Petersen, werd door K. N. Nieuwland op 6 juni 1982 een exemplaar gevangen te Miste (Gelderland). De vlinder

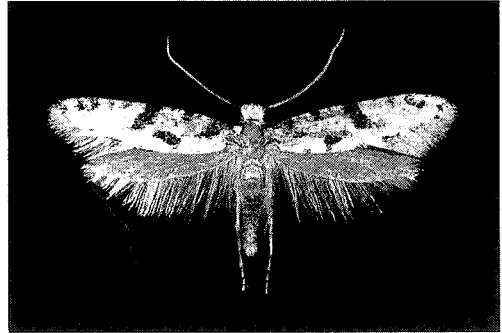

Fig. 8. *Nemapogon inconditella*.

heeft uiterlijk veel weg van *N. clematella* (Fabricius). Bij beide heeft de voorvleugel een roomkleurig witte grondkleur, die meer of minder bedekt kan zijn met lichtbruine schubben. *Nemapogon inconditella* heeft aan de basis van de voorrand echter twee vlekken die dichtbij elkaar kunnen liggen, maar geen duidelijke ononderbroken streep langs de voorrand van de basis tot 1/3 van de vleugel, zoals bij *N. clematella*. Verder heeft de voorvleugel in het midden een donkere, naar buiten gerichte, voorrands- en binnenrandsvlek. Bij *N. clematella* raken beide vlekken elkaar en ontstaat er een duidelijke donkere V-vormige band.

De vlinder wordt voornamelijk gevonden in Midden- en Zuid-Europa, maar is ook vermeld van Denemarken, Zweden en het Verenigd Koninkrijk (Karsholt & Razowski, 1996). De rups is nog niet beschreven, maar wordt vermeld van boomzwammen en met name van het elfenbankje (*Tramefes versicolor* (L. ex Fr.) Lloyd) (Hannemann, 1977).

Monopis fenestratella (Heyden)

Van deze hoogst zelden waargenomen vlinder ving K. N. Nieuwland van 30 mei tot 15 juni 1989 in totaal zeven exemplaren op licht te Amersfoort (Utrecht). *Monopis fenestratella* was slechts van drie plaatsen uit ons land bekend (Kuchlein, 1993). Door de langgerekte lichtgele streep aan de binnenrand van de voorvleugel vertoont deze soort enige gelijkennis met *M. obviella* (Denis & Schiffermüller), maar zij is hiervan onmiddellijk te onderscheiden door een grote lichtgele voorrandsvlek die

begint ter hoogte van de doorzichtige hyaline-
vlek en eindigt net voor de vleugelpunt.
Hoewel de soort uit een vijftiental landen in
Noord-, West- en Centraal-Europa wordt ver-
meld, schijnt ze nergens gewoon te zijn
(Pelham-Clinton, 1985; Karsholt & Razowski,
1996).

De rups leeft van de herfst tot het voorjaar
in de nesten van de hoornaar (*Vespa crabro*
Linnaeus), en in dood plantaardig materiaal,
rottend hout en boomzwammen zoals de dool-
hofzwam (*Daedalea quercina* (L. ex Fr.) Fr.)
(Hannemann, 1977). In Engeland is de soort
gekweekt uit het nest van een torenvalk (*Falco*
tinnunculus Linnaeus) (Pelham-Clinton, 1985).

Tinea pallescentella Stainton

Eén exemplaar van deze zeldzame vlinder
werd door J. A. W. Lucas op 17 september
1987 gevangen te Rotterdam in de wijk
Lombardijen. De vlinder wordt gezien de mel-
dingen van de Plantenziektenkundige Dienst
af en toe ingevoerd (Kuchlein, 1993). Een
aantal soorten van het geslacht *Tinea* is echter
moeilijk op het uiterlijk te determineren en al-
leen bij genitaalonderzoek met zekerheid op
naam te brengen. Kuchlein (1993) geeft dan
ook slechts één gecontroleerde waarneming
voor ons land.

Gracillariidae

Phyllonorycter cydoniella (Denis & Schifferrmüller)

Aanleiding tot onderzoek naar het voorkomen
van deze soort in Nederland was de vondst
van een aantal mijnen op kweeper (*Cydonia*
oblonga Mill.) te Posterholt (Limburg) door
M. van Stiphout. Na determinatie van de hier-
uit gekweekte vlinders bleek het echter te gaan
om *Phyllonorycter mespilella* (Hübner), een
soort die voor het eerst voor ons land werd ge-
vonden door Langohr, die mijnen vond op
peer (*Pyrus communis* L.) en deze uitkweekte
(Huisman & Koster, 1996). Ook Kuchlein
(1993) twijfelde aan de determinatie van wat
in Nederlandse collecties onder de naam *P. cy-*

doniella stond. Doets (1946) had al opgemerkt
dat alle vouwmijnmotten die van peer ge-
kweekt worden, tot *P. oxyacanthae* (Frey) be-
horen. Alleen de exemplaren waarvan de mij-
nen op kweeper waren gevonden, rekende
Kuchlein tot deze soort. Inmiddels zijn de col-
lecties van de musea in Amsterdam en Leiden
en een aantal particuliere verzamelingen on-
derzocht. Hierbij werden alle dieren gecontrole-
erd die als *P. cydoniella* in de collecties
stonden. Tot dusver zijn er door ons geen
exemplaren van *Phyllonorycter cydoniella* ge-
vonden. De dieren afkomstig van kweeper
bleken alle tot *P. mespilella* te behoren. Van
peer zijn in ons land de volgende soorten ge-
kweekt: *Phyllonorycter blancardella* (Fabri-
cius), *P. mespilella*, *P. oxyacanthae* en *P. spi-
nicolella* (Zeller). Of *P. cydoniella* echt in ons
land voorkomt, is dus hoogst twijfelachtig en
gezien de resultaten van ons onderzoek zou de
soort voornamelijk van de lijst van Nederlandse
micro's afgevoerd moeten worden.

De soorten van het geslacht *Phyllonorycter*
die op Rosaceae leven, komen vaak op ver-
schillende voedselplanten uit deze familie
voor. Bovendien zijn ze uitwendig moeilijk
van elkaar te onderscheiden door de grote va-
riatie in kleur en tekening bij de verschillende
soorten. Ook kan er meer dan één soort ver-
schijnen uit de mijnen op één enkele voedsel-
plant.

Phyllonorycter cydoniella wordt van een
groot aantal landen opgegeven, vanaf het
noordoosten tot het zuiden van Europa (Kar-
sholt & Razowski, 1996). In hoeverre deze ge-
gevens correct zijn is de vraag. Onlangs bleek
na onderzoek dat de soort ook in Denemarken
van de lijst moest worden afgevoerd; het be-
treffende materiaal bleek tot *P. oxyacanthae* te
behoren (O. Karsholt in litt., 1996).

Phyllonorycter pastorella (Zeller)

Waarnemingen. Gld: Arnhem, ix.1994 en ix.1995, tiental-
len mijnen op schietwilg (*Salix alba* L.), waaruit tientallen
vlinders werden gekweekt, CA en AS; Tiel, ix.1995, één
mijn op schietwilg, CA. ZH: Rhoon, twee exemplaren,
één op licht op 31.vii.1995 en één overdag op 9.x.1995;
tevens werden er op de laatste dag drie mijnen gevonden
op schietwilg, JL.

Hoewel er van *Phyllonorycter pastorella* een tiental vindplaatsen voor ons land worden vermeld, was de soort al meer dan 50 jaar niet meer waargenomen (Kuchlein, 1993), totdat de mijnen in 1994 door C. J. M. Alders in grote aantallen werden gevonden op schietwilg. *Phyllonorycter pastorella* komt hoofdzakelijk voor in Centraal- en Oost-Europa, maar wordt ook vermeld van Frankrijk en Spanje (Karsholt & Razowski, 1996). De soort bereikt in Nederland haar noordwestgrens en mogelijk is dit de oorzaak van het wisselvallige optreden. Volgens Kuznetsov (1990) leeft de rups op wilgen met behaarde bladeren zoals boswilg (*Salix caprea* L.), maar soms wordt hij ook gevonden op populier (*Populus* sp.) en ratelpopulier (*Populus tremula* L.). Volgens de ervaringen in Nederland maakt de rups juist een grote vouwmijn op de onderzijde van de bladeren van gladbladige wilgensoorten. De mijn is te herkennen aan de enkele, zeer dikke vouw in het midden. Eenzelfde type mijn maakt de zeldzame *Phyllonorycter connexella* (Zeller), die op kraakwilg (*Salix fragilis* L.) en op zwarte populier (*Populus nigra* L.) leeft.

Phyllonorycter sagitella Bjerkander

Te Schinveld (Limburg) werden eind augustus 1994 door A. Schreurs honderden mijnen van *Phyllonorycter sagitella* aangetroffen op ratelpopulier, maar de vlinders waren reeds uitgekomen. In 1995 werd begin augustus weer op dezelfde vindplaats gezocht en ook nu weer waren de vouwmijnen bij honderden aanwezig. De kweek leverde tientallen imagines op. Voordien was deze soort slechts van enkele vindplaatsen uit ons land bekend. Kuchlein (1993) vermeldt dat in de vorige eeuw enkele mijnen en adulten zijn gevonden en verder dat er in 1986 en 1991 mijnen zijn waargenomen in Mariapeel (Limburg) en Maashees (Noord-Brabant), maar dat er toen geen adulten werden uitgekweekt. Ook de tweede auteur vond in 1985 mijnen op ratelpopulier te Losser (Overijssel) en ook hieruit verschenen geen vlinders. Het kan niet uitgesloten worden dat het hier soorten betreft die normaal op wilg (*Salix* sp.) leven en "per on-

geluk" een overstap hebben gemaakt naar ratelpopulier.

Phyllonorycter sagitella komt verspreid voor in Noord-, West- en Centraal-Europa, ook in de ons omringende landen (Karsholt & Razowski, 1996).

Yponomeutidae

Yponomeuta irrorella (Hübner)

Te Drempt (Gelderland) werd door Ch. G. A. M. Naves op 24 juli 1995 één exemplaar van de zeldzame stippelmot *Yponomeuta irrorella* op licht gevangen. Kuchlein (1993) geeft een zestal vindplaatsen uit oostelijk Noord-Brabant en Limburg en ook een vondst uit de duinen bij Den Haag (Meijndel).

De rups leeft, net als de algemene *Y. cagnagella* (Hübner), op kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus* L.). Ze leeft op de bladeren in een spinsel met enkele andere rupsen en later alleen, dit in tegenstelling tot *Y. cagnagella* waarvan de rupsen in grote nesten leven (Agassiz, 1996). Nieuw voor Gelderland.

Argyresthia dilectella Zeller

Te Schagerbrug (Noord-Holland) kwam *Argyresthia dilectella* op 13 juli 1995 uit de lichtval die K. N. Nieuwland had opgesteld in zijn tuin. Van de soorten die voorkomen op jeneverbes (*Juniperus communis* L.) is deze soort, met *Argyresthia trifasciata* Staudinger, aan te treffen op diverse cultivars van jeneverbes (*Juniperus* sp.) en schijncypres (*Chamaecyparis* sp.) in tuinen (Agassiz, 1996). Kuchlein (1993) geeft een vrij groot aantal vindplaatsen in het oosten, midden en zuiden van het land, voornamelijk plaatsen waar jeneverbes van nature voorkomt. Dit is de tweede vondst uit het westen van ons land.

De rups leeft van de herfst tot in mei in de eindscheuten van de voedselplant. Verpoping vindt plaats tussen de afgevallen naalden op de grond. De uiteinden van de aangetaste twijgen verdorren en verraden zo de aanwezigheid van de rups. Door de aangetaste twijguiteinden in het voorjaar te verzamelen kan de

soort evenals *Argyresthia arceuthina* Zeller, die dezelfde levenswijze heeft, vrij gemakkelijk worden gekweekt.

Depressariidae

Luquetia lobella (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. ZH: Ouddorp, 5.vi.1995, KH; L: Venray, 20.vi.1995, op licht, TR.

Luquetia lobella wordt hoofdzakelijk aange troffen in het midden en zuidoosten van ons land (Kuchlein, 1993). De vondst in Ouddorp is de tweede in het kustgebied. In de vorige jaarlijst (Huisman & Koster, 1997) werd Egmond als eerste vindplaats in het kustgebied vermeld. De juiste lokatie van deze vondst is echter Bakkum-Noord, waar R. de Vos op 31 juli 1988 een mannetje ving.

De rups leeft van augustus tot oktober in een spinsel aan de onderzijde van het blad van sleedoorn (*Prunus spinosa* L.). Ook lijsterbes (*Sorbus aucuparia* L.) en meidoorn (*Crataegus* sp.) worden als voedselplant gemeld (Palm, 1989). Nieuw voor Zuid-Holland.

Depressaria badiella (Hübner)

Eén exemplaar van *Depressaria badiella* werd te Twello op 17 augustus 1995 's avonds zittend tegen een muur aangetroffen door J. B. Wolschrijn. Deze vlinder is op enkele plaatsen in Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg gevonden, steeds een enkel exemplaar.

De rups leeft op gewoon biggekruid (*Hypochaeris radicata* L.), akkermelkdistel (*Sonchus arvensis* L.) en paardebloem (*Taraxacum* sp.) (Emmet, 1979).

Elachistidae

Elachista pomerana Frey, nieuw voor de fauna

Waarnemingen. Ov.: Wanneperveen, Belterwijde, 29.v.1995, op licht, KH, en op 12.vi.1995, 2 exemplaren in malaiseval, BvA.

Bij een inventarisatie van gebieden in de kop

van Overijssel is deze, voor ons land nieuwe soort, te voorschijn gekomen. De determinatie danken we aan W. Biesenbaum. De vlinder is, met het nodige voorbehoud, uiterlijk te herkennen aan de eerste dwarsband op de voorvleugel, die meer of minder duidelijk in het midden geknikt is. *Elachista poae* Stainton kan dit ook vertonen, maar dan is de dwarslijn meestal dunner en meer geslingerd. Bij *Elachista atricomella* Stainton die doorgaans groter is, is deze band vaak in het midden onderbroken. Bij *E. pomerana* ligt de costale vlek iets meer naar distaal dan de tornale vlek. De kop is grijs. Duidelijke afbeeldingen van de adulten en de genitalia zijn te vinden in Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen (1977) en Bland (1996).

De rups leeft op veldbeemdgras (*Poa pratensis* L.), mannagras (*Glyceria fluitans* (L.)), rietgras (*Phalaris arundinacea* L.), struisriet (*Calamagrostis* sp.) en haver (*Avena* sp.). In Engeland zijn de mijnen gevonden op duinriet (*Calamagrostis epigejos* Roth) (Bland, 1996).

De vlinder wordt meestal gevonden in vochtige terreinen en heeft volgens Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen (1977) één generatie, maar volgens Bland (1996) mogelijk drie. De soort komt op enkele plaatsen in Engeland voor en verspreid maar lokaal in heel Scandinavië, wordt niet vermeld uit België en Frankrijk (Leraut 1980), maar wel uit Duitsland. Verder komt de vlinder voor in Oost- en Centraal-Europa, tot in Italië (Karsholt & Razowski, 1996).

Elachista eleochariella (Stainton), nieuw voor de fauna

Twee exemplaren van *Elachista eleochariella* werden op 16 juni 1995 in de schemering gesleept in de Veerslootslanden te Rouveen (Overijssel). De determinatie werd ook in dit geval verricht door W. Biesenbaum. Deze soort lijkt veel op *E. utoonella* (Frey), maar de lichte costale vlek en de donkere schubben wortelwaarts daarvan staan schuiner op de costa en wijzen meer in de richting van het midden van de buitenrand. Het kenmerk dat Bland (1996) geeft, een vage lichte vlek bij de

costaalrand, tegenover het zwarte streepje in de vouw, die bij *E. utonella* wel en bij *E. eleochariella* niet aanwezig zou zijn, gaat bij onze exemplaren van beide soorten niet op. Voor de afbeeldingen van het adult en de genitalia verwijzen we naar de afbeeldingen in Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen (1977) en Bland (1996).

De rups leeft op veenpluis (*Eriophorum angustifolium* Honch.), gewone waterbies (*Eleocharis palustris* (L.) R. et Sch.) en zegge (*Carex* sp.) (Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen, 1977). In Engeland zou zeegroene zegge (*Carex flacca* Schreb.) de belangrijkste voedselplant zijn (Bland 1996). Het is dus een vlinder van vochtige terreinen.

In Engeland wordt de soort hier en daar gevonden, steeds op moerassige veengronden. Zij wordt verder vermeld uit verscheidene districten in Denemarken en Zweden en uit Frankrijk, maar niet uit België (Karsholt & Razowski, 1996).

Cosmiotes consortella (Stainton)

In de Banjaard te Wissenkerke (Zeeland) werden op 3 mei 1995 twee exemplaren van *Cosmiotes consortella* uit duinvegetatie gesleept door J. van Vuure. Na de vondst te Woensdrecht (Huisman & Koster, 1996) wederom een uit het zuidwesten van ons land en wel van de Zeeuwse eilanden. De soort is misschien minder zeldzaam dan werd aangenomen. Het determineren van de soorten van dit geslacht blijft echter lastig. Nieuw voor Zeeland.

Agonoxenidae

Spuleria flavicaput Haworth

Spuleria flavicaput werd op 2 juni 1994 te Schagerbrug aangetroffen in de lichtval door K. N. Nieuwland. De meeste vindplaatsen van deze soort liggen in het midden en zuidwesten van ons land (Kuchlein, 1993). Dit is de eerste vondst uit het noordwesten.

De rups leeft van augustus tot oktober in de twijgen van meidoorn. Volgens Sorhagen (1885) leeft de rups in jonge en zachte zijtak-

ken ter dikte van een breinaald. De gang begint bij de aanhechtingsplaats van de zijtak en de rups boort in de richting van het uiteinde van de twijg. Hierbij wordt alleen het merg als voedsel gebruikt. Aan het einde van de gang maakt de rups een bocht naar buiten, meestal naar de onderzijde van de twijg. Aan de buitenzijde is dit zichtbaar als een ovale, gedeeltelijk bedekte opening. De uitwerpselen worden uit de gang verwijderd. Aan het begin van de gang, die vaak nog enigszins in de hoofdtak doorloopt, vindt in de herfst de verpopping plaats. De aangetaste twijgen kunnen het beste worden gezocht tegen het einde van de winter voor het uitlopen van de bladeren.

Scythrididae

Scythris limbella (Fabricius)

Waarnemingen. Gld: Wezep, 1.viii.1992, KH; L: Posterholt, 15.viii.1995, gesleept van ganzevoet (*Chenopodium* sp.), MS.

Scythris limbella wordt slechts zelden in ons land aangetroffen. Naast enkele oude vondsten is zij slechts bekend van recente waarnemingen te Twello en Drunen (Noord-Brabant) (Huisman & Koster, 1994) en van Amersfoort en Oegstgeest (Zuid-Holland).

De rups leeft van april tot augustus in groepen in een spinsel op ganzevoet en melde (*Atriplex* sp.), waar ze eet van de bladeren, knoppen en bloemen (Bengtsson, 1997).

Coleophoridae

Coleophora ochripennella Zeller

Waarnemingen. L: Kerkrade, 4.vi.1993; Vijlen, Elzetterbosch, 17.vi.1991, beide keren één exemplaar, AS.

Coleophora ochripennella was uit ons land bekend van enkele vondsten uit de vorige eeuw en van twee meer recente waarnemingen uit Limburg (Geulle: zakken verzameld door H. W. van der Wolf in 1972) en Noord-Brabant (Vierlingsbeek: één vlinder verzameld door T. Rutten in 1990) (Huisman & Koster, 1994).

De rups leeft op labiaten, onder andere andoorn (*Stachys* sp.) en stinkende ballote (*Balota nigra* L.) (H. W. van der Wolf, persoonlijke mededeling).

Coleophora lineola (Haworth)

Op 2 augustus 1995 trof J. van Vuure één exemplaar van *Coleophora lineola* aan in een lichtval die stond opgesteld te Kortgene (Zeeland). Tot dusver was deze soort bekend uit de duinen van Voorne tot aan het Noordzeekanaal en uit het zuidoosten van ons land (Kuchlein, 1993).

De rups leeft op stinkende ballote en andoorn. Hoogstwaarschijnlijk is de laatste soort in Zeeland de voedselplant. Nieuw voor Zeeland.

Coleophora zelleriella Heinemann

Te Rhooon (Zuid-Holland) werd op 10 juli 1995 een exemplaar van *Coleophora zelleriella* op licht gevangen door J. A. W. Lucas. De soort is pas sinds 1982 uit ons land bekend, toen een serie dieren te Bergharen (Gelderland) werd verzameld (Gielis et al., 1985). Sindsdien is de vlinder gevonden op een aantal plaatsen in het oosten en zuiden van ons land (Kuchlein, 1993). De vondst in Rhooon is de eerste waarneming in het westen van ons land.

De zwarte pistoolvormige zak is te vinden op boswilg en grauwe wilg (*Salix cinerea* L.) (Razowski, 1990). Nieuw voor Zuid-Holland.

Momphidae

Mompha subbistrigella (Haworth)

Te Kortgene werd op 7 juni 1995 één exemplaar van *Mompha subbistrigella* door J. van Vuure op licht gevangen. Dit is een soort die niet zo vaak wordt aangetroffen, maar plaatselijk algemeen kan zijn. J. B. Wolschrijn heeft al enige jaren een goede populatie in zijn tuin te Twello. De meeste soorten van het geslacht *Mompha* komen niet erg op licht af en men kan dan ook beter naar de rupsen zoeken.

De rups van *Mompha subbistrigella* leeft

op de kleinere soorten wilgeroosjes, zoals bergbasterdwederik (*Epilobium montanum* L.), moerasbasterdwederik (*E. palustre* L.), kleinbloemige basterdwederik (*E. parviflorum* Schreb.) en kantige basterdwederik (*E. tetragonum* L.). Ze leeft in juli en augustus in de peul en voedt zich met de onrijpe zaden. Als gevolg van deze aantasting ziet de peul er dikker en korter of soms krommer uit dan gebruikelijk. Ook verradt een opening aan de zijkant van de peul de aanwezigheid van de rups, die voor zijn ontwikkeling meerdere peulen nodig heeft.

De vlinder vliegt in één generatie van augustus tot juni. Overwinterde vlinders kunnen soms al heel vroeg in het voorjaar worden aangetroffen. Nieuw voor Zeeland.

Mompha locupletella (Denis & Schiffermüller)

Mompha locupletella werd door K. J. Huisman op 20 juni 1995 op licht gevangen te Wanneperveen (Overijssel). De soort komt lokaal voor in de zuidelijke helft van ons land, maar wordt over het algemeen weinig gevonden. Ook bij deze soort geeft het zoeken naar de mijnen vaak een beter resultaat dan lichtvangsten.

De rups leeft op dezelfde soorten basterdwederik als de vorige soort. De onregelmatig gevormde mijnen zijn in het voorjaar aan te treffen op de rozetten van de voedselplant. In juli zijn de mijnen van de tweede generatie te vinden. Deze zitten vaak hoger in de plant tot net onder bloemen. Eén rups kan meer dan één mijn maken.

Cosmopterigidae

Cosmopterix lienigiella Lienig & Zeller

Waarneming. Gld: Twello, 12.vii.1995, JW. NB: Woensdrecht, 20.vi.1995, op licht, JA.

Cosmopterix lienigiella komt lokaal voor in Noord- en Zuid-Holland en Friesland en werd tot voor kort steeds als zeldzaam beschouwd.

De rups maakt in de nazomer en herfst lange plaatmijnen in riet (*Phragmites australis*

(Cav.) Trin. ex Steud.). Ze overwintert in de mijn en verpopt in het voorjaar. Nieuw voor Gelderland en Noord-Brabant.

Gelechiidae

Argolamprotes micella (Denis & Schiffermüller)

Waarnemingen. Gld: Hoog-Keppel, Het Heekenbroek, 20.vi.1995, CN; Wezep, 19.vi.1992, op licht, KH.

Het betreft een kleine uitbreiding van het bekende areaal van deze pas sinds 1949 uit Nederland bekende vlinder. Buiten Zuid-Limburg zijn nu een achttal vindplaatsen bekend van *Argolamprotes micella*, alle in het oosten van ons land (Gielis et al., 1985; Kuchlein, 1993).

De rups leeft op framboos (*Rubus idaeus* L.) en mogelijk ook op andere *Rubus*-soorten (Emmet, 1979).

Monochroa palustrella (Douglas)

Van *Monochroa palustrella* ving J. A. W. Lucas op 25 juli 1995 één exemplaar op licht te Rhoon. De vlinder is in hoofdzaak bekend van een aantal vindplaatsen in de moerassige gebieden van Noord-Holland en Friesland, met Goeree en Melissant als enige vindplaatsen in het zuidwesten van ons land. De soort is echter niet algemeen.

Volgens Emmet (1979) leeft de rups in de wortels van krulzuring (*Rumex crispus* L.), een plant die niet aan moerassige biotopen is gebonden. Mogelijk komt ook waterzuring (*Rumex hydrolapathum* Huds.) als waardplant in aanmerking.

Chionodes electella (Zeller)

J. van Vuure ving op 11 juli 1995 één exemplaar van *Chionodes electella* op licht te Kortgene. De vlinder is bekend van een groot aantal vindplaatsen, voornamelijk op de zandgronden in het oosten, midden en zuiden van ons land. Dit houdt verband met het voorkomen van jeneverbes, de voedselplant van de

rups. De soort werd in 1983 al te Melissant waargenomen (Gielis et al., 1985), waar net als in Kortgene geen jeneverbes in het wild voorkomt. Mogelijk verspreidt de soort zich dankzij aanplant van jeneverbes in tuinen. Nieuw voor Zeeland.

Scrobipalpa proclivella (Fuchs)

In de collectie Schreurs werd door M. G. M. Jansen één exemplaar aangetroffen van *Scrobipalpa proclivella* dat op 14 augustus 1984 door A. Schreurs te Eygelshoven (Limburg) werd gevangen. Het betreft het tweede exemplaar uit het zuiden van Limburg. Ook in de collectie Bentinck bevindt zich een exemplaar, gevangen te Maarssen (Utrecht) op 22 augustus 1949. Voor zover bekend is dit exemplaar het eerste dat ooit in Nederland gevangen is. Het voorkomen van *Scrobipalpa proclivella* is voornamelijk beperkt tot Limburg en het oosten van Noord-Brabant. (Van Nieukerken et al., 1993; Huisman & Koster, 1996).

Scrobipalpula psilella (Herrich-Schäffer)

Scrobipalpula psilella werd nieuw voor de fauna gemeld in de jaarlijst van 1994 (Huisman & Koster, 1997). Recent onderzoek aan dit moeilijke genus door Huemer & Karsholt (Karsholt in litt., 1997) resulteerde erin dat niet minder dan vier soorten konden worden onderscheiden. Na herdetminatie van het exemplaar van de Sint Pietersberg door O. Karsholt bleek dit tot *Scrobipalpula tussilaginensis* te behoren. *Scrobipalpula psilella* moet dus vervallen van de Nederlandse lijst.

Scrobipalpula tussilaginensis Stainton, nieuw voor de fauna (fig. 3, 9)

Behalve het hierboven genoemde exemplaar, dat in 1991 op de Sint Pietersberg werd gevangen, ontdekte H. W. Van der Wolf nog een tweede, dat op 10 augustus 1988 door A. Schreurs op de Brunsummerheide (Zuid-Limburg) werd verzameld. De determinatie werd bevestigd door O. Karsholt.

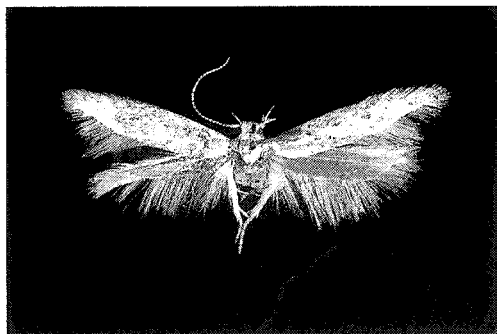

Fig. 9. *Scrobipalpula tussilaginis*.

Als voedselplant voor de rups wordt opgegeven absinthalsem (*Artemisia absinthium* L.) (Karsholt & Nielsen, 1978). Op de plaatsen waar de dieren zijn gevangen komt deze plant echter niet voor. Sattler (1987) vermeldt echter onder andere ook boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare* L.) als waardplant.

Het vrouwelijk genitaal is afgebeeld in figuur 3. Voor een afbeelding van het mannelijk genitaal wordt verwezen naar figuur 19 in de jaarlijst over 1994 (Huisman & Koster, 1997).

Caryocolum alsinella (Zeller)

Op de Grevelingendam (Zeeland) werd door J. van Vuure op 24 juni 1995 één exemplaar van *Caryocolum alsinella* gesleept van zandhoornbloem (*Cerastium semidecandrum* L.), de voedselplant van de rups. Deze soort was tot dusver bekend uit de duinen ten noorden van Katwijk en van een aantal Waddeneilanden (Kuchlein, 1993). De rups leeft in mei van de bloemen en zaden van zandhoornbloem (Emmet, 1979). Nieuw voor Zeeland.

Platyedra subcinerea (Haworth)

Waarnemingen. Fr: Terschelling, Midsland, 23.x.1995, 3 exemplaren, PZ: Gld: Drempt, 27.v.1995, CN.

Tot dusver was *Platyedra subcinerea* slechts bekend van enkele vangsten uit Limburg (Huisman & Koster, 1996).

De rups leeft op groot kaasjeskruid (*Malva sylvestris* L.). De exemplaren van Terschelling werden gevangen in de directe nabijheid van muskuskaasjeskruid (*M. moschata* L.), dat

daar mogelijk de voedselplant is. Nieuw voor Friesland en Gelderland.

Anarsia lineatella Zeller

Eén exemplaar van *Anarsia lineatella* werd op 20 mei 1995 door Ch. G. A. M. Naves op licht in zijn tuin te Drempt gevangen. Er zijn heel wat vindplaatsen van de soort bekend, maar dit zijn meestal mededelingen van de Plantenziektenkundige Dienst over met fruit geïmporteerd materiaal. Kuchlein (1993) vermeldt dat de vlinder de laatste tijd ook af en toe in het veld waargenomen wordt: Simpelveld (Limburg), Herkenbosch (Limburg) en Groeningen (Noord-Brabant).

De rups leeft op verschillende *Prunus*-soorten, zoals pruim (*Prunus domestica* L.), perzik (*P. persica* (L.) Batch), amandel (*P. dulcis* (Mill.) D. A. Webb), abrikoos (*P. armeniaca* L.), zoete kers (*P. avium* (L.) L.) en sleedoorn, maar ze komt ook voor op appel (*Malus domestica* Borkh.) en mogelijk ook op esdoorn (*Acer* sp.). Zowel bladeren als knoppen, maar ook onrijpe vruchten, zaden en de groene bast aan de basis van jonge loten staan op het menu (Piskunov, 1990).

Tortricidae

Lozotaeniodes formosana (Geyer)

Lozotaeniodes formosana werd door D. A. Vestergaard gevangen op 20 juli 1991 te Soest (Utrecht). Dit is een soort van de kust, die echter de laatste tijd op verschillende plaatsen in het binnenland is gevangen (Huisman & Koster, 1996). Nieuw voor Utrecht.

Phalonidia vectisana (Humpreys & Westwood)

Van deze vlinder werd één exemplaar gevangen te Twello op 3 augustus 1995 door J. B. Wolschrijn. Opnieuw dus een vangst van dit kustdier in het binnenland, overigens dicht in de buurt van de waarneming te Wezep in 1993 (Huisman & Koster, 1996). Vermoedelijk betreft het zwervers.

Olethreutes arbutella (Linnaeus)

Waarnemingen. Gld: Drempt, 20.vii, 28.vii, 30.vii en 12.viii.1995, CN; ZH: Ouddorp, 1.viii.1995, KH; Z: Kortgene, 31.vii en 1.viii.1995, JV; L: Mook, 30.vii.1995; Groesbeek, 30.vii en 1.viii.1995, in totaal 15 exemplaren, AC.

Het is opmerkelijk dat alle waarnemingen van *Olethreutes arbutella* zijn gedaan in een kort tijdsbestek, van eind juli tot begin augustus. Bradley (1979) geeft voor Engeland maar één generatie, in mei en juni. Vrijwel zeker hebben wij hier te maken met een tweede generatie, die in ons land veel talrijker is dan de eerste. In het vrije veld zijn in ons land nog geen dieren van de eerste generatie gevonden. Wel zijn er in mei vlinders gekweekt uit in april gevonden rupsen (Huisman & Koster, 1996). Mogelijk heeft de tweede generatie een korte, intensieve vliegperiode. In hoeverre trek of zwerven hierbij een rol spelen, is onduidelijk. De vlinder is nu al enkele jaren gevonden en weer teruggevonden op verscheidene plaatsen, waar zijn waardplant rode bosbes (*Vaccinium vitis-idaea* L.) niet in het wild voorkomt. Natuurlijk is het mogelijk dat de rups zich hier voedt met cultivars van rode bosbes in tuinen, zoals dat ook in kassen gebeurt. Maar als de vlinder niet op grote schaal gezworven heeft, is de snelle uitbreiding in Nederland onbegrijpelijk (zie ook Van Vuure, 1997).

Apotomis infida (Heinrich)

In de Veerslootslanden te Rouveen werd op 26 juni 1995 één wijfje van de zeldzame *Apotomis infida* op licht gevangen door K. J. Huisman. Deze soort werd eerder slechts gevonden te Eernewoude (Friesland) en in de Stadsgaten te Hasselt (Overijssel) (Huisman & Koster, 1997). De Veerslootslanden is een, voor het grootste deel zeer vochtig, blauwgrasland, hemelsbreed niet meer dan vijf kilometer verwijderd van de bekende vindplaats in Hasselt. Voor determinatiekenmerken en voor informatie over verspreiding en leefwijze wordt naar de genoemde publicatie verwezen.

Endothenia ustulana (Haworth)

Een oude, maar belangrijke vondst van een mannetje van deze soort is gedaan door B. van Aartsen te Oostvoorne (Zuid-Holland) op 2 juli 1965. In het verleden heeft er veel verwarring bestaan over de nomenclatuur van diverse soorten van het geslacht *Endothenia*. Kuchlein (1993) geeft hier een duidelijke overzicht van onder *E. ustulana*, waarbij hij vermeldt dat het voorkomen van deze soort in ons land alleen gebaseerd is op de kweek van één exemplaar van kruipend zenegroen (*Ajuga reptans* L.) door Snellen. Dit exemplaar is echter noch door Kuchlein noch door ons teruggevonden in de collecties. Met de vondst van Van Aartsen is het voorkomen van deze soort in Nederland nu echter bevestigd.

De soort lijkt uiterlijk sterk op *E. pullana* (Haworth), maar is over het algemeen genomen iets donkerder. De genitaliën van beide geslachten verschillen echter duidelijk (Bradley et al., 1979).

Gravitar mata margarotana (Heinemann)

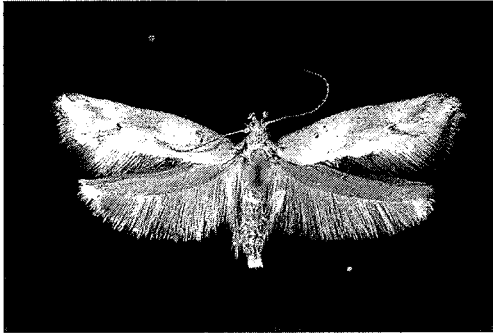
Het voorkomen van deze soort in ons land werd gemeld door Groenen (1996).

Ancylis paludana (Barrett)

Eén exemplaar van *Ancylis paludana* kwam op 25 mei 1995 uit de malaiseval van B. van Aartsen en K. J. Huisman, die opgesteld stond in de Wieden te Wanneperveen. De soort was alleen bekend uit het plassengebied van Zuid-Holland en Utrecht. De rups leeft vermoedelijk op moeraslathyrus (*Lathyrus palustris* L.). Nieuw voor Overijssel.

Dichrorampha alpinana (Treitschke)

Te Kortgene werd op 6 juli 1995 één exemplaar van *Dichrorampha alpinana* op licht verzameld door J. van Vuure. Tot nu toe was deze vlinder bij ons alleen bekend uit Zuid-Limburg, waar de soort onder andere bij Eys en op de Wrakelberg geregeld gevonden wordt.

Fig. 10. *Epermenia illigerella*.

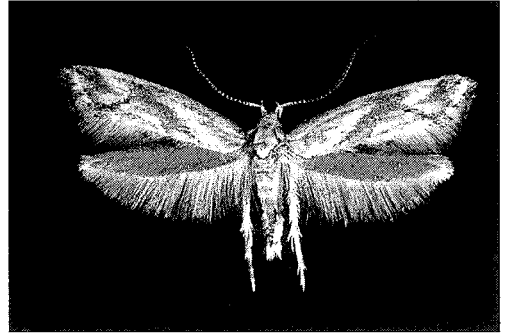
De rups leeft net als die van de verwante *D. flavidorsana* Knaggs in de wortels van boerenwormkruid, maar ook op gewoon duizendblad (*Achillea millefolium* L.). Nieuw voor Zeeland.

Eana osseana (Scopoli)

Eén exemplaar van *Eana osseana* werd door K. J. Huisman op 26 juni 1995 op licht gevangen in de Veerslootslanden te Rouveen. Weliswaar zijn er een flink aantal vindplaatsen van deze vlinder bekend (Kuchlein, 1993), maar onze indruk is dat de soort de laatste tijd erg weinig gevangen wordt.

Eana incanana (Stephens)

Te Oostvoorne werd op 24 juli 1984 en 28 juni en 4 juli 1987 steeds één exemplaar van

Fig. 11. *Epermenia falciformis*.

Eana incanana op licht gevangen door K. J. Huisman.

Het tot nu toe bekende areaal in Nederland bestrijkt inmiddels de duinkust van Oostvoorne tot Egmond. Zie ook Huisman & Koster (1994).

Choreutidae

Prochoreutis sehestediana (Fabricius)

Op 7 augustus 1981 werden door de eerste auteur zeven exemplaren van *Prochoreutis sehestediana* van glidkruid (*Scutellaria galericulata* L.) gesleept langs het Quackjeswater in Rockanje (Zuid-Holland). De vlinder is maar van een tiental vindplaatsen bekend, vrijwel alle in het zuidoosten van ons land.

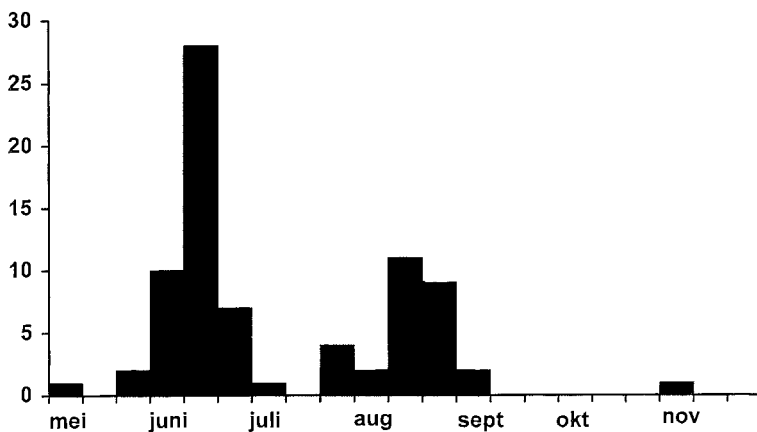
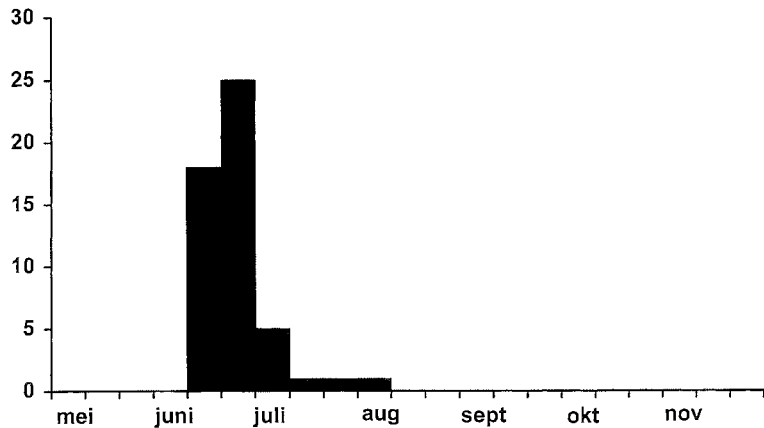
Fig. 12. *Epermenia falciformis*, aantal gevangen vlin-ders per decade.

Fig. 13. *Epermenia illigerella*, aantal gevangen vlinders per decade.

Epermeniidae

Epermenia falciformis (Haworth) (fig. 4-5, 11)

Bij het determineren van een vrouwtje van *Epermenia illigerella* Hübner in 1991 uit de collectie Van Deventer, dat door deze op 19 augustus 1983 te Best werd gevangen, was het al opgevallen dat het genitaal niet overeenstemde met de afbeeldingen van deze soort. De vlinder werd later ter controle aangeboden aan R. Gaedike, specialist van deze familie. Inmiddels was Scholz begonnen met een revisie van *E. illigerella* en verwante soorten. Hij toonde aan dat er zich onder het materiaal van *E. illigerella* twee soorten bevonden (Scholz, 1996). De tweede soort was reeds in 1828 door Haworth beschreven als *Recurvaria falciformis* Haworth, maar werd later ten onrechte met *E. illigerella* gesynonymiseerd.

Scholz (1996) geeft als onderscheid tussen beide soorten dat bij *E. falciformis* de schuine band op de voorvleugel, die begint bij de binnenste schubbenborstel aan de binnenrand, altijd zwart begrensd is (fig. 11). Bij *E. illigerella* (fig. 10) is die begrenzing hooguit donkerbruin. De vleugelpunt en de binnenste franjelijn zijn bij *E. falciformis* breed en diepzwart en bij *E. illigerella* smal en donkergrijs. Verder is *E. falciformis* levendiger getekend door het grotere contrast tussen de lichtgele en lichtbruine tekening. Deze kenmerken gaan in grote lijnen wel op, maar de variabiliteit is dermate groot dat een zekere determinatie niet

altijd mogelijk is. Bovendien zijn de vlinders snel afgevlagen, waardoor deze kenmerken verdwijnen. Alleen het grotere contrast in de kleuren van de voorvleugel blijft zichtbaar, al is dit kenmerk eigenlijk alleen bij vergelijking van grote series bruikbaar. De mannetjes van beide soorten zijn echter gemakkelijk van elkaar te onderscheiden aan de hand van de genitaliën. Bij het mannetje van *E. illigerella* (fig. 6) heeft de uncus een spatelvormige verbreding aan de top. Bij dat van *E. falciformis* (fig. 4) is het uiteinde van de uncus toegespitst. Dit is gemakkelijk te zien door de schubben van het achterlijf te voorzichtig onder het binoculair te verwijderen. Bij de vrouwelijke genitaliën is het ostium voorzien van een gesclerotiseerde ring. Deze ring is bij *E. illigerella* (fig. 7) smal en de ductus bursae is, na een kleine verwijding onder het ostium, nauw. Bij *E. falciformis* (fig. 5) is de gesclerotiseerde ring van het ostium twee keer zo breed en de ductus bursae is twee keer zo breed als bij de vorige soort.

De voedselplant van de rups van *Epermenia illigerella* is zevenblad (*Aegopodium podagraria* L.). Zij leeft afzonderlijk tussen de samengesponnen bladeren en zaden (Gaedike, 1968). Scholz (1996) noemt gewone engelwortel (*Angelica sylvestris* L.) als voedselplant voor *E. falciformis*. Godfray & Sterling (1996) vermelden daarnaast ook zevenblad. De rupsen van de enige gekweekte Nederlandse exemplaren die wij hebben kunnen vinden, werden op 29 juli 1977 te Callantssoog ge-

vonden tussen samengesponnen bloemen van gewone engelwortel. Hieruit verschenen de vlinders reeds op 9 en 12 augustus. Over het stadium waarin de beide soorten de winter doorkomen wordt in de literatuur niets gemeld. Waarschijnlijk overwinteren de vlinders. Zo wordt er nergens in de literatuur gesproken over het voorkomen van rupsen in de herfst. Verder is er een oude vondst van een exemplaar van *E. falciformis* uit november 1865 door Van Medenbach de Rooij (collectie ZMA), terwijl Diakonoff reeds op 5 mei 1934 een exemplaar te Breukelen ving (collectie RMNH). Het moet uitgesloten worden geacht dat dit dier in hetzelfde jaar tot ontwikkeling is gekomen, aangezien de voedselplanten pas in het voorjaar verschijnen. Ook *Epermenia chaerophyllella* (Goeze), waarvan de rups eveneens op schermbloemen leeft, overwintert als vlinder en legt eieren in het voorjaar (Godfray & Sterling, 1996).

Volgens Scholz (1996) zijn er twee generaties per jaar, een eerste generatie van mei tot juli en een tweede van augustus tot september. Dit komt goed overeen met de vangdata van de Nederlandse exemplaren. Deze lopen van 5 mei tot 4 september, met een enkele uitbijter

in november en duidelijke pieken in juni en augustus (fig. 12). De vliegtijd van *E. illigerella* geeft een heel ander beeld (fig. 13). Alle Nederlandse exemplaren van *E. illigerella* zijn waargenomen in de periode van 8 juni tot 5 augustus met één duidelijke piek in de tweede helft van juni. Hoewel deze gegevens slechts gebaseerd zijn op 52 exemplaren, is er toch duidelijk sprake van één generatie.

Epermenia falciformis is in Nederland de meest gewone soort (fig. 14), die in grote delen van het land gevonden wordt, terwijl *E. illigerella* hoofdzakelijk in de zuidelijke helft is waargenomen met als noordelijkste vindplaats Dwingeloo (fig. 15). Uit het onderzoek blijkt ook dat de laatste soort pas recent voor het eerst in Nederland is waargenomen. De oudste vondst is een exemplaar van 26 juni 1968 gevangen te Nederwetten door Van der Wolf. *Epermenia falciformis* wordt verder gemeld van de volgende Europese landen: België, Duitsland, Engeland, Luxemburg, Oostenrijk en Slowakije (Karsholt & Razowski, 1996). Inmiddels is zij echter ook bekend van Denemarken waar ze in de collectie van het museum te Kopenhagen werd ontdekt tussen de meer dan 100 exemplaren van *E. illigerella*

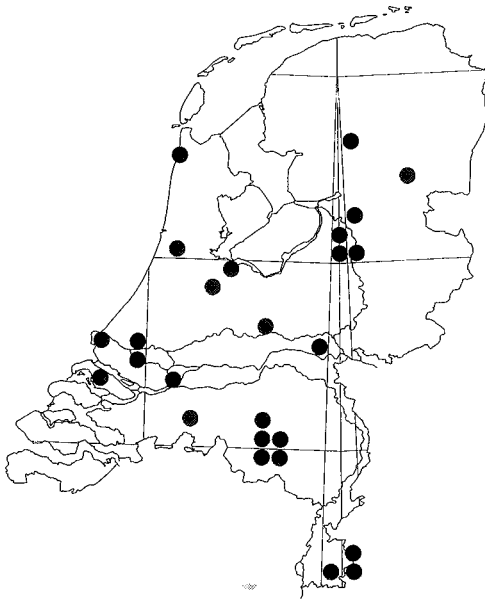

Fig. 14. Verspreiding van *Epermenia falciformis* in Nederland.

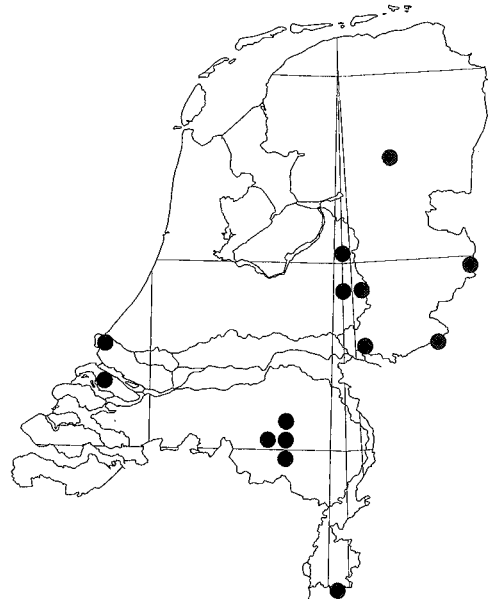

Fig. 15. Verspreiding van *Epermenia illigerella* in Nederland.

(O. Karsholt in litt., 1997). In Engeland is *E. falciformis* de enige soort (Godfray & Sterling, 1996). *Epermenia illigerella* komt voor in heel Europa met uitzondering van de Britse Eilanden en Ierland en de landen rond de Middellandse Zee (Karsholt & Razowski, 1996).

Pyralidae

Microthrix similella (Zincken)

Door J. van Vuure werd op 29 juni 1995 één exemplaar van *Microthrix similella* op licht gevangen te Kortgene. De soort wordt vooral gevonden in het midden en zuidoosten van ons land (Kuchlein, 1993). In het westen was ze slechts bekend van Melissant waar K. J. Huisman haar in 1986 ving.

De rups leeft op eik (*Quercus* sp.) in een spinsel op de bladeren en komt vooral voor in bossen en parken met oude eikebomen (Goater, 1986). Nieuw voor Zeeland.

Homoeosoma nebulella (Denis & Schiffermüller)

Ook in 1995 werd *Homoeosoma nebulella* weer waargenomen. J. B. Wolschrijn ving de vlinder op 28 mei op de Oldebroekse hei (Gelderland). De laatste jaren wordt de soort vaker gezien (Huisman & Koster, 1995, 1997), maar het is niet duidelijk of we hier te maken hebben met zwervers of dat het om ge-regelde migratie gaat.

Ephestia parasitella (Staudinger)

Waarnemingen. Z: Kortgene, 3 en 13.vii.1995, 2♂, JV; L: Venray, 28.vi.1995, op licht, TR.

Na het eerste exemplaar voor ons land, dat door Lucas in 1960 te Oostvoorne werd gevangen (Kuchlein, 1993), en de tweede vondst te Kortgene in 1993 (Huisman & Koster, 1996) zijn er weer drie exemplaren van deze soort gevonden. *Ephestia parasitella* komt voor in een groot aantal landen van Europa, maar ontbreekt in het noorden (Karsholt & Razowski, 1996). De noordelijke grens van

het verspreidingsgebied loopt hoogst waarschijnlijk door Nederland. In het zuiden van Engeland, waar de vlinder lokaal voorkomt, wordt ze altijd in de vrije natuur waargenomen. Het is geen soort die verspreid wordt met gedroogd plantaardig materiaal en schadelijk is in opgeslagen produkten, zoals sommige andere soorten van het geslacht *Ephestia* (Goater, 1986).

De eerste stadia zijn onvoldoende bekend. Goater (1986) vermoedt dat de rups leeft van droog plantaardig materiaal, waaronder gedroogde bessen en dode stengels van klimop (*Hedera helix* L.), een plant waaruit de vlinder is geklopt. Nieuw voor Limburg.

Crambus sylvella (Hübner)

Te Ruinen (Drenthe) werd op 30 juli 1969 één exemplaar van *Crambus sylvella* verzameld door D. A. Vestergaard. De vlinder komt lokaal, maar verspreid voor (Kuchlein, 1993) en is nu bekend uit alle provincies behalve Zeeland. Nieuw voor Drenthe.

Scoparia basistrigalis Knaggs

In Middenduin te Overveen (Noord-Holland) ving I. A. Kaijadoe op 12 juli 1994 een exemplaar van *Scoparia basistrigalis* op licht. Het verspreidingsgebied van deze vlinder was tot dusver beperkt tot Zuid-Limburg, waar de soort van vrij veel plaatsen bekend is, en enkele plaatsen in Zeeland (Kuchlein, 1993). De soort lijkt uiterlijk zeer veel op de algemene *S. ambigualis* (Treitschke), maar kan daarvan worden onderscheiden door de meer geprononceerde zwarte streep aan de basis van de voorvleugel en aan de zwart-wit geblokte franje. Vooral het laatste kenmerk is alleen bij verse exemplaren goed te zien. Nieuw voor Noord-Holland.

Atralata albofascialis (Treitschke)

In een te Bemelen (Limburg) opgestelde malaiseval werden op 10 juni 1994 drie exemplaren van *Atralata albofascialis* aangetroffen door B. van Aartsen. Dit is de vierde vind-

plaats in Zuid-Limburg van deze soort, die tot op heden in Nederland alleen daar is aangetroffen. De rups mineert in de bladeren van donderkruid (*Inula conyza* DC) en veroorzaakt grote plaatmijnen (Langohr & Schreurs, 1987).

Duponchelia fovealis Zeller

Op 28 juni 1995 ving J. A. W. Lucas één exemplaar op licht te Rhoon. Dit is het tweede exemplaar van deze soort dat in ons land in de openlucht is gevangen. Het eerste exemplaar is afkomstig van Belfeld, waar het in 1992 op licht kwam (Huisman & Koster, 1995). Of het dier op eigen kracht vanuit Zuid-Europa ons land heeft bereikt of afkomstig is van een kwekerij is niet na te gaan. De soort treedt in ons land schadelijk op in kassen waar sierplanten worden geteeld (Romeijn, 1997).

Literatuur

- AGASSIZ, D. J. L., 1996. Yponomeutidae. In: *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (A. M. Emmet, ed.) 3: 39-114. Harley Books, Colchester.
- BENGTSSON, B. Å., 1997. Scythrididae. In: *Microlepidoptera of Europe* (P. Huemer, O. Karsholt & L. Lyneborg eds) 2: 1-301. Apollo Books, Stenstrup.
- BLAND, K. P., 1996. Elachistidae. In: *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (A. M. Emmet ed.) 3: 339-410. Harley Books, Colchester.
- BRADLEY, J. D., W. G. TREMAWAN & A. SMITH, 1979. *British Tortricoid Moths. Tortricidae: Olethreutinae: i-viii, 1-336*, The Ray Society, London.
- DOETS, C., 1946. Lepidopterologische mededeelingen over 1939-45. – *Ent. Ber., Amst.* 12: 84-91.
- EMMET, A. M. (ED.), 1979. *A field guide to the smaller British Lepidoptera: 1-271*. The British Entomological and Natural History Society, London.
- GAEDIKE, R., 1968. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Lepidoptera - Epermeniidae. – *Beitr. Ent.* 18: 299-310.
- GIELIS, C., K. J. HUISMAN, J. H. KUCHLEIN, E. J. VAN NIEUKERKEN, H. W. VAN DER WOLF & J. B. WOLSCHRIJN, 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 45: 89-104.
- GOATER, B., 1986. *British Pyralid Moths. A Guide to their Identification: 1-175*. Harley Books, Colchester.
- GODFRAY, H. C. J. & P. H. STERLING, 1996. Epermeniidae. In: *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (A. M. Emmet ed.) 3: 115-123. Harley Books, Colchester.
- GROENEN, F., 1996. Gravitarinata margarotana, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Tortricidae). – *Ent. Ber., Amst.* 56: 157-158.
- HANNEMANN, H. J., 1977. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera III. Federmotten (Pterophoridae), Gespinstmotten (Yponomeutidae), Echte Motten (Tineidae). – *Tierw. Dtl.* 63: 1-273.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1994. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988-1991 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 54: 29-47.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1995. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 55: 53-67.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 56: 37-55.
- HUISMAN, K. J. & J. C. KOSTER, 1997. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1994 (Lepidoptera). – *Ent. Ber., Amst.* 57: 45-65.
- KARSHOLT, O & E. S. NIELSEN, 1978. Remarks on Lepidoptera new to the Danish fauna, with a review of the Coleophora milvipennis group (Lepidoptera). – *Ent. Meddr* 46: 1-16.
- KARSHOLT, O. & J. RAZOWSKI, 1996. *The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist: 1-380*. Apollo Books, Stenstrup.
- KUCHLEIN, J. H., 1993. *De kleine vlinders: handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera: 1-715*. Pudoc, Wageningen.
- KUZNETSOV, V. I., 1989. Tortricidae (Olethreutidae, Cochyliidae) - Tortricid Moths. In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev ed.) 4. Lepidoptera 1: 279-956. Brill, Leiden, New York, Copenhagen, Keulen.
- KUZNETSOV, V. I., 1990. Gracillariidae (Lithocolletidae). In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev ed.) 4. Lepidoptera 2: 199-410. Brill, Leiden, New York, Copenhagen, Keulen.
- LANGOHR, G. R. & A. E. P. SCHREURS, 1987. Nieuwe en minder gewone Lepidoptera voor de Nederlandse fauna (7). – *Ent. Ber., Amst.* 47: 42-48.
- LERAUT, P., 1980. Liste systématique et synonymique des Lépidoptères de France, Belge et Corse. – *Alexanor, Suppl.*: 1-334.
- NIEUKERKEN, E. J. VAN, C. GIELIS, K. J. HUISMAN, J. C. KOSTER, J. H. KUCHLEIN, H. W. VAN DER WOLF & J. B. WOLSCHRIJN, 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland. – *Ned. faun. Meded.* 5: 47-62.
- PALM, E., 1989. Nordeuropas Prydvinger. – *Dann. Dyreliv* 4: 1-247.
- PELHAM-CLINTON, E. C., 1985. Tineidae. In: *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland* (J. Heath & A. M. Emmet eds) 2: 152-207. Harley Books, Colchester.
- PISKUNOV, V. I., 1990. Gelechiidae. In: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR* (G. S. Medvedev ed.) 4. Lepidoptera 2: 889-1024. Brill, Leiden, New York, Copenhagen, Keulen.
- RAZOWSKI, J., 1990. Motyle (Lepidoptera) Polski 16. Coleophoridae. – *Monogr. fauny Polski* 18: 1-270.

- ROMEIJN, G., 1997. Duponchelia fovealis is een nieuwe plaag in de kas. – *Boomkw.* 1997 (5): 14-15.
- SATTLER, K., 1987. Die an Compositen gebundenen Scrobipalpa-Arten des östlichen Österreichs (Lepidoptera, Gelechiidae). – *Annln naturhist. Mus. Wien* 88/89: 435-456.
- SCHOLZ, A., 1996. Zur Identität von Epermenia falciformis (Haworth, 1828) (Lepidoptera: Epermeniidae). – *Nota lepid.* 18: 289-296.
- SORHAGEN, L., 1885. Aus meinem entomologischen Tagebuche. – *Berl. ent. Z.* 29: 96-97.
- TRAUGOTT-OLSEN, E. & E. SCHMIDT NIELSEN, 1977. The Elachistidae (Lepidoptera) of Fennoscandia and Denmark. – *Fauna ent. scand.* 6: 1-299.
- VUURE, J. VAN, 1997. Het voorkomen van Olethreutes arbutella in Nederland (Lepidoptera: Tortricidae). – *Ent. Ber., Amst.* 57: 27-28.

Geaccepteerd 15.x.1997.